

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki. Pienyrittäjälle ei enää suoritettaisi valtion varoista vuosilomarahaa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talous-

arvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki (408/1977) sovellettiin viimeksi lomakaudella 1993 - 1994. Lain soveltamatta jättäminen perustui vuosina 1993, 1995 ja 1997 säädettyihin lakeihin, jotka annettiin osana valtiontalouden tasapainottamiseen tähdänneitä toimenpiteitä.

Pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain mukaan vuosilomarahaa maksettiin pienyrittäjälle, jolla ilman taloudellista tukea ei ollut mahdollisuutta vapautua yritystoiminnastaan vuosiloman ajaksi vaarantamatta omaa ja perheensä toimeentuloa. Pienyrittäjänä pidettiin henkilöä, jolla on yrittäjien eläkelaisissa (468/1969) tarkoitettu vakuutus. Pienyrittäjäksi katsottiin myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaan vakuutettu kalastaja ja poronmestaja sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain (134/1962) 1 a §:ssä tarkoitettu traktorilla tai traktorikäyttöisellä laitteella metsätyötä suorittava yrittäjä.

Lain mukaan pienyrittäjällä oli oikeus vuosilomarahaan, jos hän oli toiminut loma-

kautta edeltäneen kalenterivuoden pienyrittäjänä siten, että hänen palveluksessaan tuona aikana oli ollut säännöllisesti enintään yksi perheen ulkopuolinen palkattu työntekijä. Oikeus vuosilomarahaan oli vain sellaisella pienyrittäjällä, jonka viimeksi toimituksessa verotuksessa vahvistettu valtionverotuksessa verotettava tulo ei ylittänyt valtioneuvoston vuosittain vahvistamaa enimmäisvuositulon määrää. Valtioneuvosto vahvisti myös vuosilomarahan suuruuden niiksi vuosiksi, joina lakia sovellettiin.

Vuosilomarahaa maksettiin vähintään neljältä ja enintään kahdeksalta työpäivältä sen mukaan kuin yrittäjä oli hyväksyttävästi osoittanut pitämänsä vuosiloman pituuden. Pienyrittäjän tuli pitää lomansa lomakauden aikana, joka alkoi huhtikuun alussa ja päättyi seuraavan vuoden maaliskuun lopussa. Lomakaudella 1993—1994 vuosilomarahaa oli 210 markkaa lomapäivältä ja sen kokonaismäärä yrittäjää kohti vaihteli 840 markasta 1 680 markkaan. Enimmäisvuosituloksi kyseiselle lomakaudelle oli vahvistettu 75 000 markkaa. Lomarahaan oikeutettuja pienyrittäjiä oli tuolloin 32 198.

Vuosilomarahatoiminnan käytännön toteutus kuului maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetussa laissa (2/1985) tarkoitettulle kunnalliselle toimielimelle. Mainittu laki on kumottu vuoden 1997 alusta voimaan tullella maatalousyrittäjien lomituspalvelulailla (1231/1996), jonka mukaan lomituspalvelujen toimeenpano siirtyy vuoden 2000 alusta Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Kumotussa laissa tarkoitettuja kunnallisia toimielimiä ei enää ole olemassa.

Valtio korvasi kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuivat lain mukaisten vuosilomarahojen maksamisesta. Määrärahojen myöntämiseen ja maksamiseen sovellettiin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettua lakia (35/1973). Mainittu laki kumottiin valtionosuusudistuksen yhteydessä annetulla ja sittemmin kumotulla kuntien valtionosuuslailla (688/1992), joka tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Uuden lain siirtymäsäännösten nojalla vanhaa lakia voitiin kuitenkin soveltaa muiden lakien mukaisesti valtionosuuksiin vuoden 1995 loppuun. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei siten enää sisälly säännöksiä, jotka soveltuisivat pienyrittäjän vuosilomarahasta annetussa laissa tarkoitettua valtion korvausten suorittamiseen.

Pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä säädettiin ensimmäisen kerran joulukuussa 1993 annetulla lailla (1229/1993), joka oli voimassa vuosina 1994 ja 1995. Laki perustui pääministeri Ahon hallituksen lokakuussa 1992 tekemään periaatepäätökseen toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon parantamiseksi. Päätöksessä todettiin, että valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin lopetetaan vuoden 1994 alusta. Pääministeri Lipposen I hallituksen hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaan vuonna 1995 voimassa olleita säästölakeja ja säästöpäätöksiä oli määrä jatkaa. Sen vuoksi säädettiin laki pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta (1364/1995), jonka mukaan pienyrittäjän vuosilomarahasta annettua lakia ei sovellettu vuosina 1996 ja 1997.

Valtion vuoden 1998 talousarvioon liittyneellä saman nimisellä lailla (968/1997) pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain voimassaoloa jatkettiin edelleen vuoden 1999

loppuun. Kun sitä koskevaa hallituksen esitystä käsiteltiin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, yrittäjien keskusjärjestön taholta esitettiin varsin kriittisiä näkemyksiä voimassa olevan lain mukaista pienyrittäjien vuosilomarahajärjestelmää kohtaan. Lomarahan hakemismenettelyä pidettiin hankalana ja sen määrää niin vähäisenä, ettei täysipainoisen loman viettämisestä sen turvin pidetty mahdollisena. Yrittäjien lomien tukemista yhteiskunnan varoin ei järjestön taholta lähtökohtaisesti nähty perusteltuna, vaan katsottiin, että yrittämisen edellytysten tulee olla siten kunnossa, että yrittäjillä on mahdollisuus pitää lomansa omalla kustannuksellaan. Toisaalta todettiin, että lomatuon käyttöön on runsaasti halukkuutta, joten sitä koskeva tukikysymys tulisi erikseen selvittää. Yrittäjien kannanotossa korostettiin kuitenkin, että yrittäjien sosiaaliturvassa on monia muita puutteita, jotka niin ikään olisi tarpeen selvittää.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti mietinnössään (StVM 14/1997 vp—HE 125/1997 vp), että pienyrittäjien sosiaaliturvaan liittyvät ongelmat tulisi selvittää kokonaisuudessaan ja että tarve pienyrittäjien vuosilomarahajärjestelmän ylläpitämiseen tulee selvittää samassa yhteydessä. Pääomatulojen ja varallisuuden vaikutuksia sosiaaliturvaan selvittänyt työryhmä onkin mietinnössään (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:30) tehnyt eräitä yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä linjauksia. Pääministeri Lipposen II hallituksen hallitusohjelman mukaan pienyrittäjien ja ammatinharjoittajien sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta selvitetään.

Hallitus katsoo, että pienyrittäjän vuosilomarahajärjestelmä nykyisessä muodossaan on menettänyt huomattavan osan yhteiskunnallisesta merkityksestään eikä sitä voida enää pitää tarkoituksenmukaisena sosiaalietuutena. Lisäksi nykyisiä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain säännöksiä toiminnan hallinnoinnista ja kustannusten korvaamismenettelystä ei enää voitaisi soveltaa, koska ne sisältävät viittauksia kumottuihin ja sovellettavuutensa menettäneisiin säädöksiin. Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen mukaisesti ehdotetaan edellä esitetyin perustein, että laki pienyrittäjän vuosilomarahasta kumotaan 1 päivästä tammikuuta 2000.

2. Esityksen vaikutukset

Lomarahaan oikeutettuja pienyrittäjiä arvioidaan lomakauden 1993—1994 tilanteen perusteella olevan vuositasolla noin 33 000. Lomarahan suuruudeksi on arvioitu keskimäärin 1 670 markkaa. Pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoaminen merkitsee siten vuositasolla noin 55 miljoonan markan säästöä valtion menoihin.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan pienyrittäjän vuosilomarahasta 27 päivänä toukokuuta 1977 annettu laki (408/1977) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*